

Ett minne från andra världskriget – Danska flottan i exil 1943 - 1945

På sträckningsmuren vid Bastion Aurora på Kungsbron i Karlskrona hänger en minnesplatta, där delar av danska flottan tackar för sin vistelse i Karlskrona under andra världskrigets två sista år.

Minnesplattan vid Bastion Aurora

En av sjökrigshistoriens mest udda händelser var, att det neutrala Sverige upplät utrymme i sin viktigaste örlogsbas till en krigförande nations flotta, en flotta på flykt från sitt hemland.

Det handlar om delar av den danska flottan, som låg internerade i örlogshamnen i Karlskrona från den 31 augusti 1943 till krigsslutet i maj 1945.

Samexistens

Efter ockupationen av Danmark den 9 april 1940 hade det danska försvaret tillåtit existera trots den tyska närvaron. Tyskarna försökte få en bild av en dansk självständighet under tyskt beskydd, men denna bild blev med tiden svårare och svårare att upprätthålla. Jag lämnar i detta sammanhang därhän allt som hände fram till augusti 1943.

Augusti 1943

Just i denna månad beslutade de tyska ockupationsmyndigheterna i Danmark att slutligen göra sig av med det latent hot som den danska krigsmakten utgjorde.

Den 28 augusti 1943 krävde den tyske riksbefullmäktige en total dansk underkastelse. Undantagstillstånd skulle proklameras, dödsstraff för sabotage skulle införas, gisslan skulle tas för att förhindra upplopp och krigsmateriel skulle lämnas

över till tyskarna. Dagen efter, den 29, utfärdade den tyske befälhavaren von Hanneken undantagstillstånd i hela Danmark.

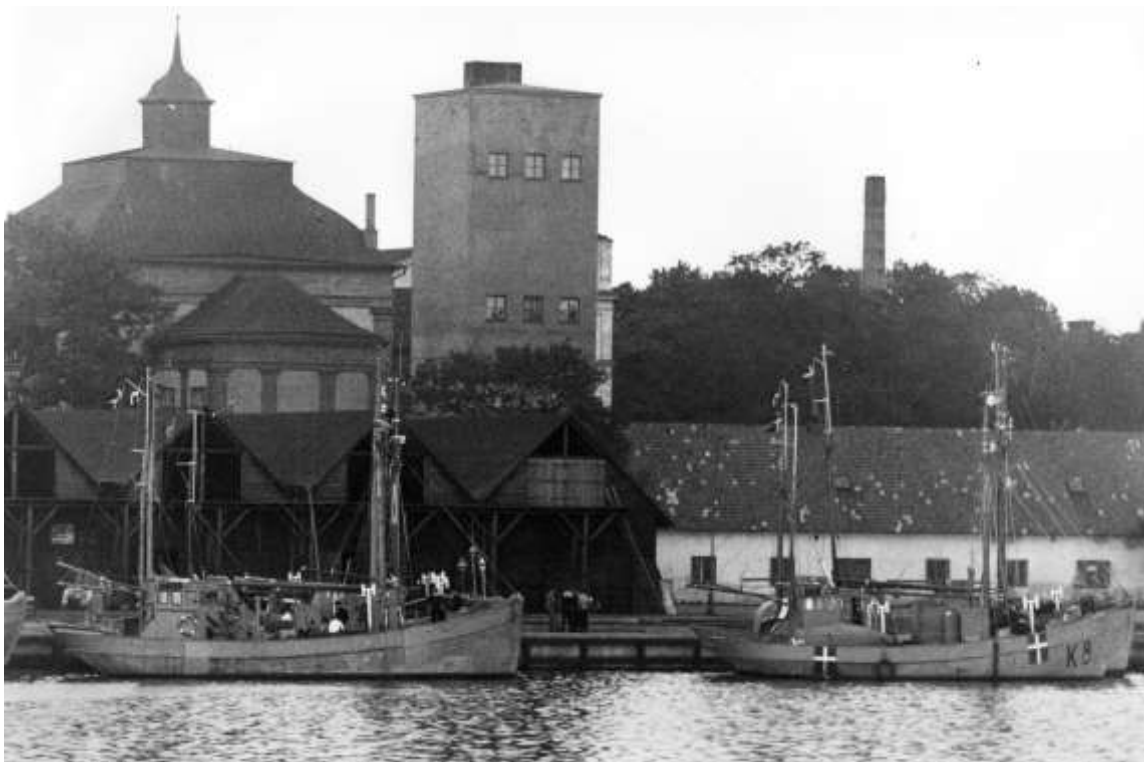
Härens ledning anammade i princip de tyska direktiven, medan marinchefen viceamiral Vedel hade vidtagit förberedelser för att hindra, att flottan skulle falla i fiendens händer. Han hade utfärdat order om, att de fartyg som kunde, skulle försöka ta sig till Sverige och att de fartyg som låg i danska hamnar, skulle sänkas, om tyskarna försökte överta dem. Försvarsministern försökte få amiralen att ändra ordern, men då hotade denne med att avgå.

Kl 0407 den 30 augusti beordrade marinchefen, att alla örlogsfartyg på flottans huvudstation Holmen i Köpenhamn skulle sänkas. Samtliga andra fartyg fick fem minuter senare order om att söka svensk hamn.

Flykt till Sverige

Tio fartyg, som använts för kustbevakning – torpedbåten *Havskatten* och nio kuttrar – samt tre minsvepare lyckades i gryningstimmarna fly till Sverige och anlöpte Landskrona, Malmö och Trelleborg.

Den 30 - 31 augusti fördes de danska fartygen under svensk eskort genom Falsterbokanalen till Karlskrona. Den svenske marinchefens order angav, att försök från krigförande part förstöra fartygen skulle avvisas. Man skulle också, om så erfordrades, använda de danska fartygens beväpning. I Karlskrona avrustades de danska fartygen den 14 september, men besättningen internerades aldrig. De flesta erbjöds någon form av arbete, för det mesta skogshuggning för att få fram ved.

Two Danish cutters at Mobiliseringskajen. In the background Amiralitetskyrkan and Dyktanken.

Torpedbåten Havskatten har sliptagits på torpedbåtslipen vid Karlskrona örlogsvarv. Till vänster en av kustartilleriets A-slupar

I Sverige

Tanken var att bilda en marin enhet av de fartyg och den personal ur flottan, som flytt till Sverige. I slutet av februari 1944 samlades befäl och manskap om cirka 150 man på Sättra brunn utanför Sala för att utbildas. En styrka om 24 man blev kvar i Karlskrona för tillsyn och översyn av fartygen.

Danska eskadern vid mobiliseringskajen Örlogsvarvet i Karlskrona 1943. Till höger torpedbåten Havskatten, till vänster en minsvepare

En dansk sjöofficer, löjtnanten av 1.graden Kaj Noelsö Bang uttog att tjänstgöra på den svenska minsveparen *Holmön* i utbildningssyfte. Flera danska officerare och underofficerare placerades på andra svenska örlogsfartyg med det uttalade målet, att tjänstgöringen skulle vara till gagn för båda parter. Det blev viss uppståndelse bland allmänheten, då danska officerare i nysydd danska uniformer visade sig på de svenska fartygen.

En del av danska eskadern vid Mobiliseringskajen Örlogsvärvet 1944. Torpedbåten Havskatten, en minsvepare och i förgrunden en mindre motorbåt. I bakgrunden två svenska stadsjagare.

Upplösningen

Den danska flottiljen avgick från Karlskrona den 1 maj 1945 till väntläge i Malmö. På fredagskvällen den 4 maj fick man budet om tyskarnas väntade kapitulation. Flottiljen avseglade därefter till Helsingborg och anlände dit den 5 maj kl 0600. För första gången på 20 månader kunde man se danska örlogsflaggor i Öresund.

I Helsingborg ilastades den danska brigaden, som utbildats i Sverige och strax efter kl 1000 skedde överseglingen av sundet på tre kolonner. Vid 1300-tiden var huvuddelen av styrkan i land vid Helsingör och bl.a. med denna operation och tyskarnas kapitulation var danska fria efter drygt 5 års tysk ockupation.

Olle Melin, text

Bilder från Marinmuseums arkiv